

Чотири корупційні дірки в ДАБІ

Георгій Могильний, 2019-10-01

Найбільш небезпечні корупційні схеми будуються на **дискреційних повноваженнях** працівників **Держархбудінспекції**.

У чому небезпека таких схем, які в нашому випадку набувають вигляду **«права без обов'язку»**?

Якщо немає обов'язку і в однакових умовах чиновник має право прийняти прямо протилежні рішення, то ви банально не зможете довести факт корупції, якщо не зловите його на гарячому при отриманні хабаря. При цьому ви його навіть за службову недбалість покарати не можете, оскільки він нічого не порушив.

Виходить «smart-корупція»: де-факто вона є, а де-юре корупції немає. І саме через таку небезпеку у всьому цивілізованому світі (і навіть у нас) є антикорупційна вимога до всіх законів і інших нормативних правових актів: не повинно бути ніяких дискреційних повноважень.

А в нас **всі ключові обов'язки ДАБІ є дискреційними**. При чому **основні дірки з дискрецією на рівні постанов Кабміну**, оскільки профільний закон не регулює порядок на необхідному рівні, а покладає на Кабмін повноваження встановити цей порядок.

Про ці дірки чудово знає прем'єр-міністр Олексій **Гончарук**, який раніше займався саме питаннями будівництва. І нардеп від «Слуги народу» Олена **Шуляк** (в громадській організації BRDO, яку очолював Гончарук, курувала напрям «будівництво») про це знає.

Кабмін міг вже вирішити цю проблему в «один клік», внісши потрібні зміни в постанови. Однак не робить цього. А Шуляк, подаючи невідкладні законопроекти, теж не намагається підняти регулювання питань на рівень Закону (де їм якраз і місце), а підписує і далі це як повноваження Кабміну.

Про які питання йдеться?

1. Видача дозволів на будівництво.
2. Введення в експлуатацію з видачею сертифікату.
3. Архітектурно-будівельний контроль (перевірка суб'єктів господарювання).

4. Архітектурно-будівельний нагляд (перевірка законності дій чиновників архбудконтролю та уповноважених органів містобудування і архітектури місцевого самоуправління).

І більш детально.

1. Порядок 466 від 13.04.2011 – регулює процедуру видачі дозволів на будівництво.

У законі написано просто: «приймають рішення про видачу», а серед основ для відмови – «невідповідність поданих документів вимогам законодавства». Деталізувати процедуру повинен Кабмін. А Кабмін не вказав, що саме повинні перевіряти, зробивши обов'язковою лише перевірку інформації про сертифікати відповідальних виконавців і ліцензії генпідрядника.

ювна Rada of Ukraine (UA) | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-n>

{Пункт 28 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 128 від 23.01.2019}

29. Орган державного архітектурно-будівельного контролю протягом десяти робочих днів з дня реєстрації заяви приймає рішення про надання дозволу або відмову у його видачі.

Під час розгляду заяви орган державного архітектурно-будівельного контролю перевіряє наявність відомостей про:

{Пункт 29 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 404 від 07.06.2017}

відповідний кваліфікаційний сертифікат відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 травня 2011 р. № 554 "Деякі питання професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури" (Офіційний вісник України, 2011 р., № 41, ст. 1668) у реєстрі атестованих осіб;

{Пункт 29 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 404 від 07.06.2017}

ліцензію на провадження господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми та значними наслідками, на офіційному веб-сайті Держархбудінспекції.

{Пункт 29 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 404 від 07.06.2017}

30. Підставою для відмови у видачі дозволу є:

неподання документів, необхідних для прийняття рішення про видачу такого дозволу;

невідповідність поданих документів вимогам законодавства;

виявлення недостовірних відомостей у поданих документах;

результати оцінки впливу на довкілля у випадках, визначених Законом України "Про оцінку впливу на довкілля".

{Пункт 30 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 128 від 23.01.2019}

Тобто, відмовити можуть навіть за кому в документах, але не повинні перевіряти ключові питання, на кшталт виконання вимог містобудівної документації, МУО.

Вони навіть не повинні перевіряти, що план забудови відповідає поданим документам на землю. І якщо ви звернетесь до суду, намагаючись довести незаконність дій інспектора ДАБІ при видачі дозволу, то суд традиційно напише: «інспектор нічого не порушив, оскільки законодавство не передбачає обов'язкової перевірки виконання цього при прийнятті рішення про видачу дозволу».

На практиці система працює так. Інспектор перевіряє подані документи і складає рахунок за видачу дозволу в залежності від грубості порушень. Забудовник погодився заплатити – видається дозвіл, не погодився чи вирішив прибрати частину порушень, бо завеликий хабар – отримує відмову. І довести порушення інспектора неможливо.

Тобто, з одного боку влада кричить про захист інвесторів і покращення інвестиційного клімату, але одночасно видає дозволи на будівництво, які НЕ підтверджують законність забудови.

2. Порядок 461 від 13.04.2011 – Введення в експлуатацію.

Забудовник подає акт готовності до експлуатації, а далі – повна дискреція. Інспектор з 2015 року навіть не зобов'язаний проводити перевірку збудованого об'єкту, але *має право* таку перевірку провести.

Видача сертифіката

23. Сертифікат видається органом державного архітектурно-будівельного контролю за формою, наведеною у [додатку 7](#) до цього Порядку.

24. Для отримання сертифіката замовник (його уповноважена особа) подає особисто або надсилає рекомендованим листом з описом вкладення чи через електронний кабінет до відповідного органу державного архітектурно-будівельного контролю заяву про прийняття в експлуатацію об'єкта та видачу сертифіката за формою, наведеною у [додатку 8](#) до цього Порядку, до якої додається акт готовності об'єкта до експлуатації за формою згідно з [додатком 9](#) до цього Порядку.

{Пункт 24 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 409 від 07.06.2017}

25. Орган державного архітектурно-будівельного контролю приймає подані замовником заяву, акт готовності об'єкта до експлуатації та вчиняє дії у межах чинного законодавства щодо з'ясування питання достовірності відомостей у поданих документах, відповідності об'єкта проектній документації, вимогам будівельних норм, стандартів і правил, за результатами яких складається довідка за формою, наведеною у [додатку 10](#) до цього Порядку.

Під час розгляду питання прийняття в експлуатацію об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, орган державного архітектурно-будівельного контролю має право оглядати об'єкт із здійсненням фото- та відеофіксації, відбирати зразки продукції, призначати експертизу, одержувати проектну та виконавчу документацію, визначені будівельними нормами, стандартами і правилами, отримувати матеріали, відомості, довідки, пояснення з питань, що виникають під час огляду об'єкта, та залучати в разі потреби установи, організації, у тому числі громадські об'єднання осіб з інвалідністю, державні органи (іх консультативно-дорадчі органи).

{Абзац другий пункту 25 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 880 від 21.10.2015; в редакції Постанови КМ № 409 від 07.06.2017}

26. У разі потреби під час розгляду питань, пов'язаних з видачею сертифіката, орган державного архітектурно-будівельного контролю може звернутися до державних органів з метою отримання відповідних висновків, що стосуються об'єкта будівництва.

Неподання таких висновків у встановлений строк не є підставою для продовження строку видачі сертифіката або відмови в його видачі.

І що перевіряється при введенні в експлуатацію, крім побудованого об'єкта, якщо при видачі дозволу на будівництво не перевіряється виконання основоположних вимог? Та що завгодно можуть перевірити і «зарубити» будівництво вже на стадії повної готовності за порушення містобудівної документації чи МУО, а потім «доїти» забудовника, який буде готовий заплатити майже будь-яку суму.

На практиці це працює так. Інспектор неофіційно оглядає об'єкт, дивиться на виконання містобудівної документації і МУО, складає рахунок в залежності від стану справ і грубості порушень. Забудовник погодився заплатити – інспектор офіційно не проводить перевірку, а робить довідку про достовірність інформації в акті готовності до експлуатації на основі самого акту. Забудовник не заплатив чи домовилися про зниження ціни при умові виправлення частини порушень – буде перевірка і потрібна причина відмови. І знову довести порушення інспектора неможливо.

3 і 4. Архітектурно-будівельний контроль і архітектурно-будівельний нагляд

Тут теж повно дискреції з підставами для перевірки, строками, коли цю перевірку назначать, і т.д. Зупинюся лише на найбільш яскравому – підстава для позапланових перевірок за зверненням фіз- та юросіб.

ovna Rada of Ukraine (UA) | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-2015-n>

Позапланова перевірка

14. Позаплановою перевіркою вважається перевірка, яка не передбачена кварталним планом роботи Держархбудінспекції.

Позапланова перевірка проводиться з виїздом на об'єкт нагляду.

15. Підставами для проведення позапланової перевірки є:

- 1) подання об'єктом нагляду письмової заяви про проведення перевірки щодо нього;
- 2) перевірка виконання об'єктом нагляду припису головного інспектора будівельного нагляду;
- 3) обґрунтоване звернення фізичної чи юридичної особи про порушення їх прав, визначених законодавством, об'єктом нагляду під час виконання ним повноважень у сфері містобудівної діяльності;
- 4) письмова вимога правоохоронних органів про проведення перевірки;
- 5) виявлення за результатами камеральної чи документальної перевірки відомостей про порушення об'єктом нагляду вимог законодавства під час виконання ним повноважень у сфері містобудівної діяльності.

16. Позапланова перевірка проводиться на підставі наказу Держархбудінспекції та направлення на проведення перевірки за формою згідно з додатком 1.

Під час проведення позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для її проведення.

Позапланова перевірка того самого об'єкта нагляду з питань, які були предметом позапланової перевірки, не допускається, крім випадків виявлення недостовірних даних, що надавалися під час такої перевірки.

17. Строк проведення позапланової перевірки не може перевищувати 15 робочих днів. За обґрунтованим письмовим зверненням головного інспектора будівельного нагляду зазначений строк може бути одноразово продовжений наказом Держархбудінспекції не більше ніж на п'ять робочих днів.

Щоб провести перевірку забудовника – просто аргументоване звернення із зазначенням порушень. А ось щоб перевірити законність дій ЧИНОВНИКА, має бути звернення виключно від особи, чиї права були порушені. Тобто, маразм очевидний, оскільки перевірка незаконності дій чиновників повинна мати більш м'які підстави для призначення. А кабмінівський порядок заточений на захист корупціонерів-чиновників, які незаконно видають документи забудовнику. Але і забудовник має захист, якщо йому незаконно відмовили. За бортом залишилися лише члени територіальних громад, які не

можуть вимагати перевірки, коли виявляють незаконну забудову з корупційною складовою.

Все перераховане вище Кабмін може вирішити максимум за пару тижнів, враховуючи повну зневагу «законодавчого принтера» до регламенту. Але не вирішив і не вирішує. Замість цього триває вішання лапші на вуха і показушні [зміни керівництва ДАБІ](#), хоча зміна начальства не може нічого змінити з очевидних причин. Що може зробити чесне начальство? Забезпечити виконання їх підлеглими своїх обов'язків. Однак обов'язків у цих підлеглих немає, а є тільки право – право заробляти на корупції і не нести за це відповідальності. Щоб навести порядок, потрібно прибрати дискреційні повноваження і прописати звичайні повноваження, які одночасно право і обов'язок. Але ні Кабмін, ні ВР навіть не намагаються це зробити.

Відтак, за результатами першого місяця роботи нового Кабміну в напрямку боротьби з корупцією у будівельній галузі вже можна зробити висновок: лобіюють незаконні забудови в інтересах великого бізнесу, хочуть самі сісти на потоки і зберегти діючі ефективні корупційні схеми. Законопроекти, які подають від «Слуги народу», теж не направлені на руйнування найбільш безпечних для корумпованих чиновників схем. Ну а звільнення керівника ДАБІ – це «перестановка доданків місцями» зі спробою переконати суспільство, що після цього зміниться результат.